

УДК 373.5.015.31:172.13:373.5.091.33:811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/2412-9208-2026-1-132-140>

**FOSTERING ACTIVE CITIZENSHIP
IN HIGH SCHOOL STUDENTS THROUGH EU VALUES
IN ENGLISH LESSONS**

**ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ
СТАРШОКЛАСНИКІВ ЧЕРЕЗ ОЗНАЙОМЛЕННЯ
З ЦІННОСТЯМИ ЄС НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Mariia MASLOVA,

Higher Education Applicant,
Bogdan Khmeltsky Melitopol State
Pedagogical University
59, Naukovoho mistechka Str.,
Zaporizhzhia, 69000, Ukraine

Марія МАСЛОВА,

здобувач вищої освіти,
Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
вул. Наукового містечка, 59,
м. Запоріжжя, 69000, Україна

maslovamaria06@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0004-5425-9234>

Olga GONCHAROVA,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Germanic Philology and
Methodology of Teaching Germanic
Languages,
Bogdan Khmeltsky Melitopol State
Pedagogical University
59, Naukovoho mistechka St.,
Zaporizhzhia, 69000, Ukraine

Ольга ГОНЧАРОВА,

кандидат педагогічних наук,
доцент,
доцент кафедри германської
філології та методики
викладання германських мов,
Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
вул. Наукового містечка, 59,
м. Запоріжжя, 69000, Україна

goncharoo82@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1084-7112>

ABSTRACT

The article addresses the issue of forming an active civic position in senior high school students within the context of Ukraine's European integration processes and the modernization of the content of general secondary education. The relevance of the study is proved by the need to affirm the EU values and to foster civic responsibility and awareness among young people in line with the strategic priorities of the national educational policy. Particular attention is paid to the possibilities of integrating democratic values into the content of English language teaching as a means of combining language

instruction with civic education. The potential of English lessons as an effective tool for developing foreign language communicative competence, critical thinking, intercultural awareness, and students' social engagement is substantiated.

The aim of the study is to provide a theoretical justification of pedagogical approaches to fostering an active civic position in senior high school students through familiarizing them with key European values in English language classes and to determine effective methods for their implementation. The study employs theoretical, diagnostic, and statistical methods. The results of a survey conducted among 88 students of grades 9–11 demonstrate a generally positive and conscious attitude of the majority of respondents toward democratic principles; about 70% of the participants associate adherence to European values with opportunities for personal self-realization.

The scientific novelty of the research lies in the integrated combination of civic-value and foreign language components within English lessons and in the substantiation of practice-oriented methods for their implementation. A system of interactive forms of work (discussions, debates, project-based learning, role plays, case analysis) is proposed. The authors conclude that such an approach contributes to shaping a personality capable of active participation in contemporary society.

Key words: *active civic position, European values, civic education, foreign language education, youth.*

Вступ. Сучасні трансформаційні процеси в українському суспільстві, зумовлені євроінтеграційним курсом держави та потребою утвердження демократичних засад розвитку, актуалізують проблему формування активної громадянської позиції учнівської молоді. Згідно Візії майбутнього освіти і науки України, сучасна освіта має бути спрямована на розвиток громадянського суспільства, а саме: «формувати громадянську відповідальність і свідомість, доброчесність, повагу до гідності кожної людини, спадку української історії» [1, с. 5].

Зауважимо, що саме у старшому шкільному віці відбувається становлення світогляду, ціннісних орієнтацій та громадянської ідентичності, тому в цей період особливо важливо створити умови для усвідомлення старшокласниками принципів демократії, свободи, верховенства права, поваги до прав людини, толерантності та відповідальності. У цьому контексті значний потенціал мають уроки англійської мови, оскільки вони не лише сприяють розвитку іншомовної комунікативної компетентності тих, хто навчається, а й відкривають можливості для міжкультурного діалогу та ознайомлення з ціннісними засадами Європейського Союзу.

Аналіз попередніх наукових досліджень і публікацій з окресленої тематики свідчить про неабияку зацікавленість вітчизняних і зарубіжних дослідників у формуванні як ціннісних орієнтацій учнівської і студентської молоді (К. Артюшина, Д. Бирик, Н. Бондаренко, В. Гладкий, Л. Деркач, Н. Ігнатенко, В. Мохонько, В. Семиченко, С. Стеблюк, В. Ушмарова, А. Шиделко, F. Asderaki, O. Sideri), так і громадянської позиції підрос-

таючого покоління (С. Косянчук, А. Круглашова, О. Овчарук, Н. Олійник, В. Полехіна, Л. Прокопчук, I. Braje, K. Dumancic, A. Perez, A. Rep, Y. Romero). Проте, маємо засвідчити відносно незначну кількість робіт, присвячених розвитку громадянської компетентності учнів на уроках іноземної мови в контексті зміцнення спільних цінностей ЄС. З огляду на це метою цієї публікації є теоретичне обґрунтування та визначення педагогічних підходів до формування активної громадянської позиції старшокласників через ознайомлення з цінностями ЄС на уроках англійської мови.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань: уточнити сутність поняття «активна громадянська позиція» у контексті сучасної освіти; проаналізувати потенціал уроків англійської мови для реалізації громадянсько-ціннісного компоненту; окреслити ефективні методи та форми роботи, що сприяють осмисленню учнями цінностей ЄС і їх практичному застосуванню в освітньому середовищі, а звідси – і формуванню їхньої активної громадянської позиції.

Методи та методики дослідження. З метою досягнення поставлених завдань, було застосовано наступні методи дослідження: теоретичні (опрацювання науково-методичних джерел з педагогіки, психології та методики викладання іноземних мов), діагностичні (анкетування учнів старших класів ЗЗСО з метою виявлення їхнього ставлення до спільних європейських цінностей) і статистичні (кількісний і якісний аналіз даних, отриманих у результаті анкетування).

Результати та дискусії. Вважають, що основи демократичних цінностей закладаються ще з дитинства – існують значні докази того, що молодь активно розвиває цінності в ранні роки свого життя до досягнення 25-річчя [13, с. 22], а школа має вирішальне значення у цьому процесі. Освітній простір, побудований на принципах діалогу, співпраці та залучення учнів до ухвалення спільних рішень, створює умови для розвитку демократичного світогляду й громадянської позиції. Завдяки такому поєднанню освітньої діяльності та практичного досвіду участі в житті навчального закладу діти поступово формуються як активні й свідомі громадяни демократичного суспільства [8, с. 10].

На відміну від засвоєння знань, формування ціннісних орієнтацій в підростаючого покоління відбувається поступово, тривало та комплексно, шляхом їх системного впровадження в освітній простір закладу загальної середньої освіти [12, с. 3] й охоплює «практично всю реальність особистості» [5, с. 189]. Особливо сензитивним для цього є старший юнацький вік, під час якого закладаються основи демократичних прав і обов'язків особистості, розвивається критичне мислення, формується життєва й громадянська позиції.

Формування активної громадянської позиції в освітньому процесі передбачає розвиток у молоді таких навичок і компетентностей, які

забезпечують її готовність до участі в соціально-економічному житті в умовах глобалізації та технологічних змін. Услід за В. Полехіною, визначаємо громадянську активність як «сукупність знань, умінь, навичок, мотивів, моральних якостей та вольових зусиль, внутрішнє прагнення до діяльності, спрямоване на зміцнення наявного у соціумі суспільно-політичного порядку» [10, с. 45-46]. У європейському освітньому просторі активне громадянство розглядається як одна з ключових цілей навчання нарівні з самореалізацією, соціальною інтеграцією та професійною адаптацією [3, с. 46-47].

При цьому варто зауважити, що успішне формування активної громадянської позиції і закріплення спільних цінностей ЄС у свідомості старшокласників можливе лише за умови послідовного культивування останніх в атмосфері навчального закладу, через педагогічні настанови, особистісний приклад учителя та емоційне проживання учнем відповідних ситуацій [11, с. 138]. Для забезпечення гармонійного розвитку учня важливо, щоб взаємодія між усіма учасниками освітнього процесу ґрунтувалася на принципах відкритого діалогу, довіри, толерантності та ширості.

Варто зазначити, що в процесі європейської інтеграції англійська мова виконує важливу роль як засіб міжкультурної комунікації, здійснення міжнародної співпраці, розширення світогляду та формування громадянської свідомості молоді [7, с. 14; 6, с. 211]. Завдяки автентичним матеріалам і сучасним інтерактивним методам навчання на уроках англійської мови учні розвивають не тільки іншомовну комунікативну компетентність, а й формують ключові європейські цінності.

До таких цінностей, услід за С. Золотухіною, О. Іоновою та С. Лупаренко, відносимо демократію, свободу слова та пересування, людську гідність, верховенство права, права людини, гендерну рівність, недискримінацію, антирасизм, толерантність, національну й міжнародну орієнтацію [4, с. 43-44]. Обговорюючи перераховані цінності, школярі вчаться мислити критично, розуміти сучасні суспільні процеси та відчувати себе частиною європейської спільноти. Це робить уроки англійської більш змістовними й актуальними, адже мова стає інструментом для пізнання світу та розвитку ціннісних орієнтирів.

Важливим при цьому є вибір і вивчення тем, пов'язаних із європейським виміром освіти, громадянським суспільством, правами і свободами людини, а також формуванням свідомого та відповідального ставлення до себе, інших і навколишнього середовища [9, с. 281]. Вивчення іноземної мови в школі передбачає використання завдань і видів діяльності, спрямованих на розвиток критичного мислення, учнівської автономії, відповідальності за власні рішення, уміння аналізувати джерела інформації, брати участь у дискусіях, проектній діяльності та спільному

розв'язанні проблем. Ефективними для формування активної громадянської позиції є також рольові ігри, круглі столи, дебати, інсценізації, тренінги, конференції, присвячені питанням демократичних цінностей, створення учнівських проєктів, вивчення історії демократичних перетворень, аналіз кейсів, участь у флешмобах і заходах, що організує місцева громада, обговорення прав та обов'язків громадян ЄС. Особлива роль при цьому відводиться вчителю, який на власному прикладі має демонструвати демократичні цінності у взаєминах з оточуючими.

Згідно даних проведеного нами анкетування 88 учнів 9-11-х класів закладів загальної середньої освіти Запорізької області, загалом відмічається позитивне та усвідомлене ставлення старшокласників до демократичних цінностей ЄС. За кількісними показниками, переважна більшість респондентів (понад дві третини опитаних) підтримують такі базові принципи, як демократія, повага до прав людини, рівність перед законом і недискримінація, визнаючи їх важливими для розвитку сучасного українського суспільства. Близько 70 % учнів відзначили, що орієнтація на європейські цінності сприяє особистісному розвитку та розширює можливості самореалізації, тоді як незначна частка опитаних (менше 10 %) виявила нейтральне або невизначене ставлення. Якісний аналіз відповідей продемонстрував, що старшокласники пов'язують європейські цінності насамперед із поняттями свободи, справедливості, відповідальності, толерантності та громадянської активності, а також розглядають їх як орієнтир для майбутнього України. Водночас виявлено потребу в системнішому ознайомленні учнів із практичними механізмами реалізації цих цінностей у громадянському житті, що актуалізує роль закладу освіти та уроку англійської мови зокрема у становленні активної громадянської позиції тих, хто навчається [2].

Ефективне осмислення старшокласниками спільних цінностей Європейського Союзу та їх практичне застосування на уроках англійської мови забезпечується комплексним використанням інтерактивних, компетентнісно орієнтованих методів і форм роботи. Доцільним є впровадження дискусійних технологій (дебати, сократівський діалог, метод «прес»), аналізу кейсів із реального суспільного життя, рольових та ділових ігор, що моделюють процеси ухвалення демократичних рішень, а також проєктної діяльності, спрямованої на розв'язання соціально значущих проблем шкільної або місцевої громади. Важливу роль відіграє організація міжпредметних інтегрованих занять, робота з автентичними європейськими документами й медіатекстами, проведення учнівських форумів, круглих столів, симуляцій засідань міжнародних інституцій, що сприяють розвитку критичного мислення та навичок аргументованого висловлення позиції. Залучення учнів до академічних обмінів, волонтерських ініціатив, громадянських проєктів і шкільного самоврядування

забезпечує перенесення засвоєних ціннісних орієнтирів у практичну площину, формуючи відповідальність, толерантність, повагу до прав людини та готовність до активної участі в демократичних процесах. Комплексне поєднання зазначених методів створює умови для формування стійкої активної громадянської позиції учнівської молоді.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що уроки англійської мови мають значний потенціал у формуванні активної громадянської позиції старшокласників за умови цілеспрямованого ознайомлення зі спільними цінностями ЄС та інтеграції громадянсько-ціннісного компонента в зміст і методику навчання. Теоретичний аналіз і результати анкетування засвідчили позитивне ставлення учнів до європейських цінностей, а також їх готовність сприймати такі цінності як орієнтир особистісного і суспільного розвитку. Доведено, що ефективність цього процесу забезпечується комплексним використанням інтерактивних, дискусійних і проєктних методів, створенням демократичного освітнього середовища та особистісно зорієнтованою позицією вчителя. Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в розробці тренінгу англійською мовою з інтеграції цінностей ЄС та розвитку громадянської компетентності учнівської молоді.

Література

1. Візія майбутнього освіти і науки України. Міністерство освіти і науки України. 2023. 29с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Viziya.maybutnoho.osvity.i.nauky.Ukrayiny/12.07.2023/Viziya.maybutnoho.osvity.i.nauky.Ukrayiny-12.07.2023-2.1.pdf> (дата звернення: 26.02.2026).
2. Гончарова О., Маслова М. Ціннісні орієнтації учнівської молоді Запорізького краю: європейський вектор. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія : Педагогіка*. 2025. № 1(34). С. 29–35.
3. Громадянська освіта в умовах безпекових викликів і загроз : навчальний посібник / за ред. А. М. Круглашова, Н. Ю. Ротар, І. В. Цікул. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022. 184 с.
4. Золотухіна С. Т., Іонова О. М., Лупаренко С. Є. Актуальні цінності сучасної європейської освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 76. Т. 1. С. 42–46. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-1.7>.
5. Ігнатенко Н.С. Духовно-моральні цінності як основа формування світогляду особистості в освітньому середовищі сучасного ЗЗСО. *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід* : збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції, 13–14 травня 2021 року, м. Тернопіль. ТНПУ ім. В.Гнатюка. Тернопіль : Вектор, 2021. С. 187–191.
6. Козубай І.В., Ворона В.І. Особливості викладання англійської мови в період євроінтеграційного процесу. Proceedings of the 10th International Scientific and Practical Conference «Challenges in Science of Nowadays» (November 16–18, 2022). Washington, USA. Pp. 211–212.
7. Костенко А. М. Роль викладання іноземних мов у розвитку демократичних цінностей. *Демократичні цінності в освіті: виклики та можливості в епоху пост-правди* : матеріали доповідей та виступів учасників Міжуніверситетського круглого

столу, м. Київ, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 10 квітня 2023 року. К. : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 14–16.

8. Мохонько В. А. Демократія та медіаграмотність в школах: дослідження World Values Survey. *Демократичні цінності в освіті: виклики та можливості в епоху пост-правди* : матеріали доповідей та виступів учасників Міжуніверситетського круглого столу, м. Київ, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 10 квітня 2023 року. К. : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 9–11.

9. Овчарук О. В. Теорія і практика шкільної освіти для демократичного громадянства в країнах – членах Ради Європи. Київ : ПП «Видавництво «Фенікс», 2021. 400 с.

10. Полехіна В. Теоретичні основи визначення змісту поняття «активна громадянська позиція молоді». *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2022. № 3. С. 42–48. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2022.265915> .

11. Ушмарова В. Виховання учнів Нової української школи на європейських цінностях як педагогічна проблема. *Європейські цінності в українській освіті: виклики та перспективи* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 28–29 травня 2021 року). Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 137–139.

12. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. Міністерство освіти і науки України. 2019. 33 с.

13. Cunningham P. Citizenship in the context of European values: recommendations for teaching in higher education. Report of working group of the Jean Monnet Network project: Citizenship Education in the context of European values. 2025. London Metropolitan University, UK. 154p. DOI: <https://doi.org/10.14712/9788076034143>.

References

1. Viziia maibutnoho osvity i nauky Ukrainy [The Vision of the Future of Education and Science of Ukraine] (2023). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy – Ministry of education and science of Ukraine. 29p. Retrieved February 26, 2026, from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Viziya.maybutnoho.osvity.i.nauky.Ukrainyny/12.07.2023/Viziya.maybutnoho.osvity.i.nauky.Ukrainyny-12.07.2023-2.1.pdf> [in Ukrainian].

2. Goncharova, O., & Maslova, M. (2025). Tsinnisni orientatsii uchnivskoi molodi Zaporizkoho kraiu: yevropeyskyy vektor [Value orientations of Zaporizhzhia region youth students: European vector]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya : Pedahohika – Scientific Bulletin of the Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University. Series : Pedagogy*, 1(34), 29–35. [in Ukrainian].

3. Hromadianska osvita v umovakh bezpekovykh vyklykiv i zahroz [Civic education in the context of security challenges and threats] : navchalnyi posibnyk [a textbook]. (2022). / za red. Kruhlyashova, A.M., Rotar, N.Yu., & Tsikul, I.V. [edited by Kruglyashova, A.M., Rotar, N.Yu., & Tsikul, I.V.]. Chernivtsi, Chernivtsi National University, 184 p. [in Ukrainian].

4. Zolotukhina, S. T., Ionova, O. M., & Luparenko, S. Ie. (2021). Aktualni tsinnosti suchasnoi yevropeyskoi osvity [Current values of modern European education]. *Pedahohika formuvannya tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and general education schools*, 76(1), 42–46. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-1.7> . [in Ukrainian].

5. Ihnatenko, N. S. (2021). Dukhovno-moralni tsinnosti yak osnova formuvannya svitohliadu osobystosti v osvitnomu seredovyshchi suchasnoho ZZSO [Spiritual and moral values as the basis for the formation of a person's worldview in the educational environment of modern schools]. *Tsinnisni oriientyry v suchasnomu sviti: teoretychnyi analiz ta praktychnyi dosvid* : zbirnyk tez III Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii,

13–14 travnia 2021 roku, m. Ternopil. TNPU im. V. Hnatiuka – *Value orientations in the modern world: theoretical analysis and practical experience* : collection of abstracts of the III International Scientific and Practical Conference, May 13–14, 2021, Ternopil. TNPU named after V. Hnatyuk. Ternopil, Vektor, 187–191. [in Ukrainian].

6. Kozubai, I. V., & Vorona, V. I. (2022). Osoblyvosti vykladannia anhliskoi movy v period yevrointehratsiinoho protsesu [Peculiarities of teaching English during the European integration process]. Proceedings of the 10th International Scientific and Practical Conference «Challenges in Science of Nowadays» (November 16-18, 2022). Washington, USA. Pp. 211–212. [in Ukrainian].

7. Kostenko, A. M. (2023). Rol vykladannia inozemnykh mov u rozvytku demokratychnykh tsinnosti [The role of teaching foreign languages in the development of democratic values]. *Demokratychni tsinnosti v osviti: vyklyky ta mozhlyvosti v epokhu post-pravdy* : materialy dopovidei ta vystupiv uchashnykiv Mizhuniwersytetskoho kruhloho stolu, m. Kyiv, Ukrainyskyi derzhavnyi universytet imeni Mykhaila Drahomanova, 10 kvitnia 2023 roku – *Democratic values in education: challenges and opportunities in the post-truth era* : materials of reports and speeches of the participants of the Interuniversity Round Table, Kyiv, Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University, April 10, 2023. Kyiv : UDU imeni Mykhaila Drahomanova, 14–16. [in Ukrainian].

8. Mokhonko, V. A. (2023). Demokratsiia ta mediahramotnist v shkolkh: doslidzhennia World Values Survey [Democracy and media literacy in schools: World Values Survey]. *Demokratychni tsinnosti v osviti: vyklyky ta mozhlyvosti v epokhu post-pravdy* : materialy dopovidei ta vystupiv uchashnykiv Mizhuniwersytetskoho kruhloho stolu, m. Kyiv, Ukrainyskyi derzhavnyi universytet imeni Mykhaila Drahomanova, 10 kvitnia 2023 roku – *Democratic values in education: challenges and opportunities in the post-truth era* : materials of reports and speeches of participants of the Interuniversity Round Table, Kyiv, Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University, April 10, 2023. Kyiv: UDU imeni Mykhaila Drahomanova, 9–11. [in Ukrainian].

9. Ovcharuk, O. V. (2021). Teoriia i praktyka shkilnoi osvity dlia demokratychnoho hromadianstva v krainakh – chlenakh Rady Yevropy [Theory and practice of school education for democratic citizenship in member countries of the Council of Europe]. Kyiv : Feniks, 400 p. [in Ukrainian].

10. Poliekhina, V. (2022). Teoretychni osnovy vyznachennia zmistu poniattia «aktyvna hromadianska pozytsiia molodi» [Theoretical foundations of defining the content of the concept of "active civic position of youth"]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu*, (3), 42–48. [in Ukrainian].

11. Ushmarova, V. (2021). Vykhovannia uchniv Novoi ukrainskoi shkoly na yevropeyskykh tsinnostiakh yak pedahohichna problema [Upbringing students of the New Ukrainian School on European values as a pedagogical problem]. *Yevropeyski tsinnosti v ukrainskii osviti: vyklyky ta perspektyvy* : zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (Zaporizhzhia, 28–29 travnia 2021 roku) – *European values in Ukrainian education: challenges and prospects* : collection of materials of the International Scientific and Practical Conference (Zaporizhzhya, May 28–29, 2021). Zaporizhzhia : Helvetyka, 137–139. [in Ukrainian].

12. Tsinnisni oriientyry suchasnoi ukrainskoi shkoly [Value orientations of the modern Ukrainian school]. (2019). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy – Ministry of Education and Science of Ukraine. 33p. [in Ukrainian].

13. Cunningham, P. (2025). Citizenship in the context of European values: recommendations for teaching in higher education. Report of working group of the Jean Monnet Network project: Citizenship Education in the context of European values. London Metropolitan University, UK, 154p. DOI: <https://doi.org/10.14712/9788076034143>. [in English].

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто проблему формування активної громадянської позиції старшокласників у контексті євроінтеграційних процесів в Україні та модернізації змісту загальної середньої освіти. Актуальність дослідження зумовлена потребою утвердження цінностей ЄС, розвитку громадянської відповідальності й свідомості учнівської молоді відповідно до стратегічних орієнтирів освітньої політики нашої країни. Основну увагу зосереджено на можливостях інтеграції демократичних цінностей в зміст навчання англійської мови як засобу поєднання мовної підготовки з громадянським вихованням. Обґрунтовано потенціал уроків англійської мови як ефективного інструменту розвитку іншомовної комунікативної компетентності, критичного мислення, міжкультурної свідомості та соціальної активності учнів.

Метою статті є теоретичне обґрунтування педагогічних підходів до формування активної громадянської позиції старшокласників через ознайомлення з ключовими європейськими цінностями на уроках англійської мови та визначення ефективних методів їх реалізації. У дослідженні застосовано теоретичні, діагностичні та статистичні методи. Результати анкетування 88 учнів 9–11 класів засвідчили позитивне та усвідомлене ставлення більшості респондентів до демократичних принципів, прав людини, рівності й толерантності; близько 70% опитаних пов'язують орієнтацію на європейські цінності з можливостями особистісної самореалізації.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному поєднанні громадянсько-ціннісного та іншомовного компонентів у межах уроку англійської мови та в обґрунтуванні практико-орієнтованих методів їх інтеграції. Запропоновано систему інтерактивних форм роботи (дискусії, дебати, проєктна діяльність, рольові ігри, аналіз кейсів), що забезпечують перенесення засвоєних цінностей у практику шкільного життя й сприяють формуванню стійкої активної громадянської позиції учнівської молоді. Автори доходять висновку, що такий підхід сприяє становленню особистості, здатної до активної участі в житті сучасного суспільства.

Ключові слова: активна громадянська позиція, європейські цінності, громадянське виховання, іншомовна освіта, учнівська молодь.

Дата першого надходження статті до видання: 01.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.05.2026